

Lo Camin'òc

La libertat de la premsa s'usa solament quand l'utilizam pas !

Jornau deus calandrina d'APRENE 1 – 2018-2019

n°9 – Junh de 2019

Los 40 ans de la Calandreta a Pau

Desempuish quauques mes que s'aprestan en Bearn los 40 ans de la Calandreta Paulina. Un tèma qu'ei estat causit tad aqueste dia : l'aiga. L'idea dab aqueste tèma qu'ei de breubar

l'importància de l'element suu planèta. De mei l'aiga qu'ei l'element fondator deu barri deu Hedàs puishque los ostaus estòn bastits a l'entorn de l'arriu qui cor en devath de tota la vila.

Hedàs qu'ei a l'origina un riulet au quau e s'i deishavan las lordèras de la vila de Pau. Un endret mau practicat e pudent, on ne i a pas arrés qu'i anava peu plaser. Mes uei, après los grans tribalhs de reabilitacion, aqueste barri qu'ei un lòc de passejada de las familhas. Lo projècte principau tà tad aqueste barri : la Ciutat ! Que serà un endret ressorça tà l'occitan per la vila, un endret on s'i amassaràn las associacions qui tribalhan a l'entorn de la cultura e de la lenga nosta.

Lo purmèr eveniment en aquera Ciutat que serà la hèsta deus 40 ans de Calandreta dab petitas suspresas aprestadas per las Calandretas de Bearn. Puish tots que cantaràn amassa e los calandrina paulins que haràn un spectacle a l'entorn de l'aiga. Un concèrt e ua animacion pirotecnica que clavaràn aquera beròja serada.

Maevà CAUBET

Ensenhador

Los 40 ans de la Calandreta a Pau.....1	Bessilhas.....3	Saberons : darrèra edicion.....7
Abacs.....2	La crostada de Limon.....4	Sandalas o espardehas ?.....7
Penuria de chocolat.....3	A la descobèrta de l'autre.....5	Una jornada a Capendut.....8
	Vist dins la premsa.....6	

Abacs

Un abac es una aisina matematica mecanica, una tauleta de bolas que glissan sobre de barretas. Los abacs existisson dempuèi l'antiquitat e z-an evoluit entrò nòstres jorns. Trobam las traças sobre tot lo continent euroasiatic a diferentas epòcas. Aquel otís es de segur un de mai ancian instrument d'ajuda elh carcul de l'istòria de l'umanitat. Aquò's elh Japon que trobam sa darrèira evolucion, la forma la mai contemporanèa, encara utilizada anuèit dins las batestas contra las carculetas mas tanben dins la vida correnta, paus merchands, comptables o banquièrs.

En França, l'abac z-es estat utilizat dins las escòlas entrò lo sègle 18. Anuèit, es pusleu devengut un objècte decoratiu que n'avèm oblidat en partida l'utilizacion.

L'abac fai pensar a un jòc. Per son aspècte ludic, atira l'atencion daus enfants. Pòt acompanhar tota l'escolaritat de l'enfant de la pitòta seccion entrò lo colegi. Paus enfants l'interès verai es de manipular las bolas.

L'abac ofrís de nombrosas possibilitats : carcul de racinas, nombres decimals, fraccions, quatre operacions elementaris, representacion de nombres, carcul mental.

Abac europenc « abac d'escolan »

Aquò's un abac amb dètz barretas, chasque barreta ten dètz bolas. Fòrt probable, abac europenc ven de l'abac rus « stchoty ». Aquel abac permet denombrar una bola per una bola e

donc arribar entrò cent. Podem rapresentar e carcular las unitats, desenans, centenans,... Permet de passar de dètz unitats a una desena o de dètz desenans a una centena,... Tanben se pòt utilizar per las fraccions o los nombres decimals.

Abac chinés « suan pan »

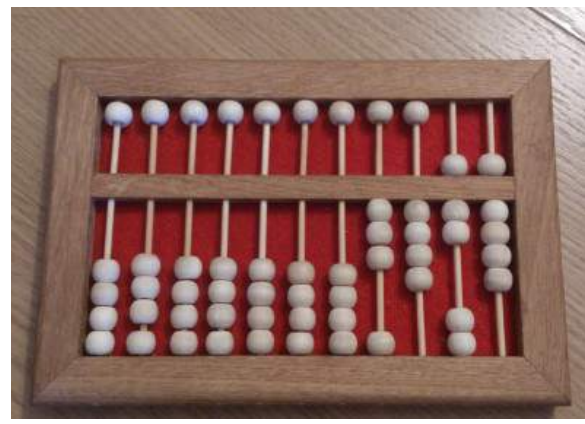
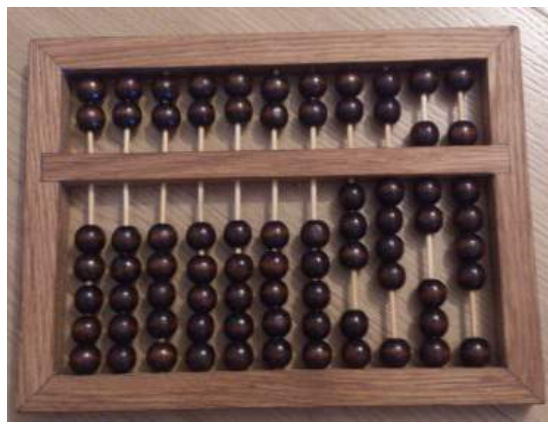
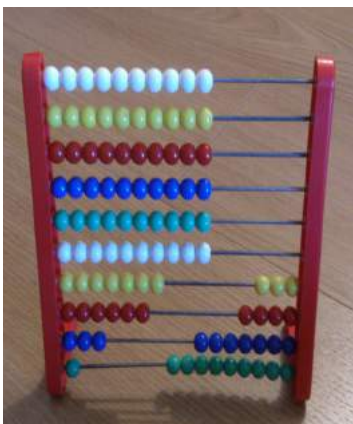
Una barreta ten cinc bolas « unairas » (una unitat) e doas bolas « quinairas » (cinc unitats). Lo foncionament d'aquel abac demanda un eschamje de cinc bolas « unairas » contre una bola « quinaira » e donc doas bolas « quinairas » contre una bola « unairas » de desenans. Una bola es activada quand es desplaçada vès la barreta transversala. Generalament, l'abac chinés es compausat de 13 barretas. Permet d'efectuar las quatre operacions, las racinas carradas o cubicas.

Abac japonés « soroban »

Abac japonés sembla a un abac chinés, mas ten mens de bolas per barreta: quatre « unaira » e una « quinaira ». L'escritura d'un nombre es donc unica, contrari d'abac chinés. Nécessita un carcul mental. Quand eschamjam las bolas, apondrem « 1 » elh còp. Generalament, l'abac japonés es compausat de 15 barretas, mas tanben pòt tenir 21, 27 o 31 barretas. Permet d'efectuar las quatre operacions, las racinas, carcular en binaire, octal, hexadecimal.

Adrianà KOVACOVA

Quan nombre sobre chasque abac ? Lo nombre es lo meteis sobre los tres abacs.

Penuria de chocolat

Uèi, abordam un subjècte grèu : la penuria de chocolat.

Dempuèi mantuna annada, legissèm regularament dins los jornals que lo cambiament climatic pertòca la produccion de cacau, e amb l'aumentacion de la demanda chinesa, semblariá que lo chocolat venga una golardisa de mai en mai rara en çò nòstre.

Per far lo punt sus aquel subjècte de primièra importància, ai convidat la que me sembla èsser la mai granda especialista actuala, ma collèga Maevà Caubet.

N - Adieu Maevà, mercé de prene un pauc de ton temps de calandrina per nos respondre.

M - Adieu Nicolau, mercé de m'aver convidada.

N - Alara, sens cap de viraton, de qué nos poiariás dire sus la penuria de chocolat ?

M - De qué ? Una penuria de chocolat ?

N'ai crompat ièr mai de dètz tauletas per la còla tota e n'í a pas pus ?

Qui a tot manjat encara ? Jonatàn?

JONATAÀÀÀÀÀÀÀÀÀÀ !?!

N – Espèra, Maevà, avèm pas acabat!

.
. .
.

Maevà ?

Anem. Farem lo punt lo còp que ven.

Nicolau MIARD

Bessilhas

Lo dijòus 23 de mai, la Federacion Calandreta Lengadòc organizèt per la 23ena annada de seguida l'amassada dels calandrons de tota la region Lengadòc al pargue departamental de Bessilhas (Montanhac, 34). Son mai de 1929 calandrons que se desplaçèron per escambiar en occitan a l'entorn de jòcs, de balètis e d'un spectacle.

Foguèt una jornada fòrça cargada en emocions. Pendent «la jornada d'escòla» en plen aire, los diferents calandrons e regents an la possibilitat d'escambiar. Per d'unes èra l'escasença de veire los correspondents, per d'autres de tornar veire un calandron o un collèga qu'an pas vist dempuèi un moment.

Lo tèma de l'annada foguèt «Calandreta canta e dança». La jornada se devesiguèt en doas partidas :

Una primièra, consagrada al balèti, amb lo grop Castanha é Vinovèl amb Fabiòta que nos faguèt dançar. Los calandrons dancèron al son de l'acordeon, de la vièla de ròda, de percussions e dels cants.

Una segonda, consagrada al teatre amb la representacion del collègi Calandreta Leon Còrdas (Montpelhièr, 34) amb la pèça «estanquet de la cançon». Los collegians cantèron e dancèron sus de musicas actualas e mai tradicionalas. Mai d'unes cantèron en còr dins lo public amb eles. Encara òsca per aquel spectacle.

La tematica dançar e cantar foguèt plan causida, los calandrons e los regents se regalèron.

Anna-Laura VESENTINI

La crostada de Limon

Per la pasta : 250 g de farina / 125 g de burre / 70 g de sucre/ 2 mojàs/ 5 cl d'aiga /una pecic de sal.

Per la crèma : 4 limons/ 150 g de sucre/ 3 uòs/ 1 culhièr de sopa de fecula de milh.

Per la merenga : 2 blancs d'uòs / 100 g de sucre glaçat/ 1/2 cuilhièr de cafè de levadura.

Per començar, far calfar lo forn a 180°C o termostat 6 puèi separar los blancs dels mojàs.

Foetar los mojàs amb lo sucre e dos cuilhièrs d'aiga per far massa.

Mesclar la farina e lo burre copat en pichons tròces puèi ajustar lo mescladís liquid per obténer una pasta.

Far còire un vintenat de minutas.

Per la crèma, raspar la pèl de dos limons e botar dins una caçairòla amb lo chuc de limons e la fecula. Plan mesclar e calfar a fuòc leugièr.

Batre los uòs puèi los botar dins la caçairòla e calfar a fuòc mai viu per aver una crèma espessa.

Botar la crèma sus la pasta cuèita e daissar refregir.

Enfin, per la merenga, montar los blancs en nèu amb un pecic de sal. Ajustar lo sucre puèi la levadura.

Per acabar, cobrir la crèma de limon amb la merenga. Botatr al forn a 120°C/150°C pendent 10 minutas al mens.

Degustar !

Marion GATARD

A la descobèrta de l'autre

Dins l'encastre de la formacion d'APRENE 1, aguèri l'astre de poder observar pendent 3 jorns una classa Montessori amb d'enfants de 6-9 ans. L'escòla se sona «Montessori 21 Jean Jaures» e se trapa a París, cai de Leire, dins lo 19en. arrondissement.

Classas luminosas, material pedagogic, burèus, cadieras, sòl, tot es fach de fusta. Cada classa a una cosina, de comuns, un aiguièr bas. La classa a doas educatrisas, per 28 enfants.

Dintram dins la classa e vesèm sul pic los ponches comuns amb las classas Calandreta : lo tablèu dels mestiers es aquí (se dison «responsabilitats»), un "nivèl de votz" es afichat, de plans de trabalh, de talhièrs ("presentacion"), un conselh. D'enfants en autonomia, actors de lor saber. D'expausats a la paret, d'enfants qu'aprèstan lo gostat...

I trapam tanben los parents que mancan a la cantina o a la gardariá, los enfants en granda dificultat, e lo decalatge entre çò qu'espèran parents de l'escòla, lor envejas e lor sòmis e la realitat de l'encastre Montessori.

Mas alara ?... Alara «Montessori 21» es una empresa que son los escotissons que permetan de pagar los regents. Çò que fa que còsta fòrça car als parents... Mas encara un còp es un sistèma que càmbia. París es la capitala e aquí la «Federacion Montessori 21» capitèt de metre en plaça una escòla participativa e solidària : cadun paga en foncion del quocient familhal e de las talhas.

Èri suspresa de trapar una classa tapajaira, pas pro dins l'escota mas que se sentís qu'es sul camin. La cultura de classa es pas prigonda. Perqué donc?

Perque los enfants mudan, d'enfants d'autres asuèlhs arriban en cors de cursus (necessitat de manténer los efectius), un fum d'enfants son "naut potencial", "diferents" o "atipics". Aquel contèxte qu'encontram tanben a Calandreta fa qu'es dificil pels ensenhaires de lançar la classa e lor pòt prendre un bon trimèstre o mai per installar un foncionament de classa que vira.

Fin finala me soi sentida coma un peis dins l'aiga. Quitament amb la lenga occitana qu'ai poscut practicar sens crenta : los enfants son acostumats als intervenents angleses e italians. Sèm a trabalhar amb l'enfant al delà del calandron, lo vejaire seu e enveja seuna, l'autonomia. Nos podèm enriquesir de las practicas de cadun sens oposicion, al contrari. Trapèri un acuèlh caud, interessat e curiós del mond Calandreta tant coma èri urosa de descobrir las practicas d'ensenhament e lor biais de foncionar amb los parents.

Un moment ric que puntèt tot çò qu'avèm de comun puslèu que los partiments.

A la seguida del Congrès, e après 3 jorns d'observacion de pedagogia Montessori, me venguèt la question de l'identitat, de çò que fa "Calandreta" dins un contèxte que plen d'autres escòlas prepausan un educacion diferenta : me semblèt alara coma una evidéncia, mai que jamai : la lenga e la cultura !

Un brave mercé a la formacion Aprene de nos daissar far aquelas experiéncias que bastisson nòstre agach professional.

Emília Lacroix Gaucher

Vist dins la premsa

Curiós mescladís de genre en Anglatèrra: l'un dels champions del Brexit (e candidat a la succession de Teresa May), Boris Jonhson, serà convocat davant lo tribunal londonian.

Motiu: Per la campanha sul referendum del Brexit en 2016, l'ancian conse de Londres rotlava dins un carri que i aviá escrich l' eslogan que lo Brexit podíá permetre de consacrar 350 milions de pounds (400 milions d'euros) per setmana als espitals angleses, çò qu'es evidentament false¹.

Se caliá metre en preson totes los òmes politics que fan de falsas promesas, los parlaments serián quasi vuèges. Las promesas engatjan pas sonque los que las creson en Anglatèrra...

Interpelat alara que veníá de crompar de cannabís a la frontièra espanhòla per sa consumacion personala («de 40 a 50 cigarretas que fan rire per jorn»), un òme de 47 ans que se presenta coma un chaman conegut en Soïssa afirma èsser abitat per d'unas personalitats:

«Es Mickael Scumacher que m'obliga a conduir coma un fòl, mas es pas ma falta". Sabiái que i aviá los doanièrs, mas èra mai fòrt que ieu. Tanben los esperits m'an dich que Marine Lepen ganhariá las europencas e que seriá presidenta de França.»²

Vos vau pas rampelar que lo cannabís nos pòrta tòrt a la santat.

Un artista de las bullas de sabon sonat Sten ven d'èsser verbalizat per la polícia municipala de Perpignan per aver versat de sabon pel sòl: 35 euros de multa per «versament de liquide insalubre en defòra dels espacis autorizats»³.

Benlèu que lo sabon èra pas biò?

Del 27 de mai al 30 de junh, cada emplegada de Tatprof, societat russa especializada dins la fabricacion d'alumínum aurà una prima, un prèmi de 1,40 euros per jorn se complís las condicions del "maraton de la feminitat": venir al trabalh maquilhada e en jupa.

La pòrta votz de l'entrepresa precisa: « es un biais d'unir nòstra equipa», compausada d'òmes, evidentament.⁴

Amb los talons es un CDI a la clau?

Jonatàn ROSELLO

¹ "Libération" del 30/05/2019

² "leparisien.fr" del 29/05/2019

³ "France 3 occitanie" del 28/05/2019

⁴ "Ouest france" del 30/05/2019

Saberons : darrèra edicion

E òc, nos trobam davant un eveniment deus mei maishants : la fin deu nòste jornau. La fin de l'annada arriba e, dab era, la fin de las produccions de la nòsta maravilhosa còla.

Uei, donc, pas de navèras questions, desolat mes totas bonas causas s'acaban. Abans de vos deishar, ací las responsas :

«Me soi enquèra hèit hissar per una aranha la nueit passada ! » ce ditz l'un. «Mes n'es pas possible!» ce ditz l'aute. E tu, pensas qu'es possible qu'una aranha hissi ?

Non! Las aranhas ne nhacan pas, aquò es una legenda urbana. E la màger part ne hissa pas tanpauc. De las 1600 espècias qui viven en França, n'í a pas sonque dètz que pòden nhacar e pas dangerosament (manca per los que son allergics). Donc, per los que son estressats, pas nat chepic, l'aranha es una amiga que pòt minjar los vertadèrs enemics: los mosquits!

«You can't hurry love» n'es pas una cançon de Phil Collins, vertat o faus?

Vertat, lo vertadèr grop a l'origina d'aquera cançon es compausat de tres hemnas americanas e s'aperava «the Supremes». La cançon sortí en 1966 dab lo labèl Motown. Despuish Claude François la tornèt cantar en 1972 (s'aperava «une fille et des fleurs») e puish Phil Collins en 1982 (interpretacion que coneishem lo mei).

La frasa «Balha-me lo gruyère per parlar de hromatge raspat es una error. Vertat o faus?

Vertat. Lo hromatge que s'apèra *gruyère* es hòrt car e sovent lo que trobam raspat es *Emmental*, mènsh car e mènsh saborós. De mei, l'*Emmental* a tostemp traucs, e lo *gruyère* ne n'a pas: n'í a pas sonque los hèits en França que n'an (e de mei son tots petits).

Es un arroganhair lo conilh ?

Totun si lo conilh a granas dents davant, n'es pas de la familha deus arroganhaires. E perqué? La rason es simpla mes ne se pòt pas véder aisidament. Los arroganhaires an un par de dents a creishença continuau. Lo conilh, eth, n'a pas un par de dents mes dus pars a creishença continuau : lo dusau par de dents s'arrega darrèr lo purmèir.

Lectors, vos desiri donc una bona fin de camin a tots e totas, e mercés de la vòsta fidelitat !

Kevin HAYET

Sandalas o espartelhas ?

La fin de l'annada escolara se sarra e quitament se l'estiu pren son temps per arribar, las vacanças seràn lèu aquí. Los calandrons s'escaparàn, los regents e las regentas bufaràn. L'annada serà acabada. Serà temps de se pausar, de profechar per se sortir de la classa, abans d'aprestar l'annada que ven.

Pasmens, a pro pena las vacanças començadas, un primièr estrès : de qué vau metre als pès ? Sandalas o espartelhas ? Quin es mon estil ? Soi pro fièr de mos artelhs per los mostrar ? Soi segur que seràn totjorn nets, las onglas pròprias, eventualament decoradas ? Cuèr, teissut, pèrlas, boclas, las combinasons son nombrosas !

Mas benlèu que per mantuna rason los preferissi amagar dins d'espartelhas ? O benlèu qu'es mai mon estil, tot simplament. Pòdi causar mantuna color, las pòdi assortir a mon costum de lin lo ser a la palhòta. E coma las pòdi aisidament lavar, crenhi pas de far tombar mon cocktail a 10€ dessús...E puèi, mos artelhs son plan mai tranquilles ! Pas de corrent d'aire, pas de risca de s'enraumassar !

O alara, los dos (pas al meteis temps, de segur...) Pas de gelós, pas de frustracion. Aprèp tot, son las vacanças, nos anam pas estressar per aquò.

Bonas vacanças a totas e totes !

Nicolau MIARD

Una jornada a Capendut

Lo projècte pedagogic occitan de 2018-2019 de l'Acadèmia de Montpelhièr, trabalhat pendent una annada cap a un nivèl de lenga de compreneson dels mainatges e a la descobèrta de las arts visualas, capitèt son escomesa en aculhissent qualques centenats de mainatges a Capendut lo 4 de junh de 2019.

Un còp èra, de mainatges que partissián a la rescontra de Cadelet detectiu. Èran los mainatges d'escòlas bilingüas e d'escòlas Calandreta.

Se caliá lèu anar marcar a l'acuèlh e començar pel rencontre amb Miriam que contava l'istòria de Mirelha l'amiga umana de Cadelet.

Las mairalas se son mescladas e conta que contarà, Miriam en «One woman show» nos faguèt dintrar dins l'istòria de Cadelet, que s'acabèt per una dança comuna.

Èra l'ora d'anar manjar, que lo temps passa lèu... Malgrat lo temps freg e lo vent, los grops se metèron a manjar, los aures encara emplenadas de las istòrias de Miriam.

Puèi venguèt l'ora d'anar a l'espectacle..... aquí pas sonque de pichons, los grands i èran tanben.

Un spectacle de musica que Cadelet nos i faguèt descobrir son biais de cercar los indicis per elucidar la desaparicion dels apleches de totes los animals de la bòria.

D'unes pichons aguèron paur de l'ase....

De cants, de mimes, de danças tot aquò per trapar los qu'èran geloses e qu'avián raubats los aisinats per venir eles tanben d'artistas.

Los uèlhs alandats e plens d'estelas nos caliá partir que l'espectacle èra acabat.

Marcha que marcharà los pichons èran cansats... enfin... pas tant qu'aquò.... sus la rota nos arrestèrem a costat d'un grop, de bèstias, d'insèctes pus lèu.

I aviá que de grands dins aquel entorn, mas lèu fait la musica nos faguèt dançar.

La fanfara èra la dels Goulamask's.

Se sèm lèu avisats que nos caliá partir que lo temps passa tròp lèu.

Son los uèlhs e las aures encara dins las nivols que sèm montats dins lo carri.

Aquí d'unes aprofitèron, per se pausar e d'autres per dormir, perque ne caliá recuperar de fòrças per contar tot aquò lo ser als parents !

Los mainatges espèran un novèl projècte per l'an que ven.

Valèria LEROY